अध्याय 1: वयं वर्णमालां पठामः

विषय-सूची

1 प्रश्नावली · 6 प्रश्न

प्रश्नावली 1 वयम् अभ्यासं कुर्मः 6 प्रश्न

प्रश्नावली 1 — वयम् अभ्यासं कुर्मः

प्रश्न 1

कस्य चित्रम्? वदन्तु लिखन्तु च — (दत्तानि चित्राणि दृष्ट्वा तेषां संस्कृत-नामानि लिखन्तु। प्रथमं चित्रं 'गणेशः' इति उदाहरणरूपेण दत्तम्।)

हल

प्रत्येकं चित्रं दृष्ट्वा तस्य संस्कृत-नाम लिखनीयम्। पाठ्यपुस्तके दश चित्राणि सन्ति — वाम-पङ्क्तौ (ऊर्ध्वतः अधः) गणेशः, कपोतः, श्रीरामः, मृगः, अग्निः; दक्षिण-पङ्क्तौ नासिका, मानचित्रम्, ढक्का, चमसः, पादः।

प्रथमं चित्रं 'गणेशः' इति उदाहरणरूपेण मुद्रितम्; शेषाणि छात्राः चित्रं दृष्ट्वा लिखन्तु।

उत्तर: १. गणेशः २. कपोतः ३. श्रीरामः ४. मृगः (हरिणः) ५. अग्निः ६. नासिका ७. मानचित्रम् (भारतः) ८. ढक्का ९. चमसः १०. पादः

प्रश्न 2

चित्रं पश्यन्तु। पट्टिकातः समुचितान् वर्णसमूहान् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयन्तु — (पट्टिका: क्का, त्रि, ङः, ञ्चुः, क्षः, ङ्क, ङ्खः, न्ताः, न्द्रः, ष्ट)

हल

प्रत्येकं चित्रस्य नाम-पदे रिक्तस्थानं पट्टिकातः उचितं वर्णसमूहं योजयित्वा पूरणीयम्। प्रथमं पदं 'पङ्कजम्' (प + ङ्क + जम्) इति उदाहरणरूपेण दत्तम्।

चित्राणि — कमलम्, चन्द्रः, गजस्य शुण्डः, वृक्षः, दन्ताः, पक्षिणः चञ्चुः, त्रिशूलम्, अष्ट (८), ढक्का, शङ्खः।

उत्तर: प-ङ्क-जम् (पङ्कजम्), च-न्द्रः (चन्द्रः), शु-ण्ड-ः (शुण्डः), वृ-क्षः (वृक्षः), द-न्ताः (दन्ताः), च-ञ्चुः (चञ्चुः), त्रि-शूलम् (त्रिशूलम्), अ-ष्ट (अष्ट), ढ-क्का (ढक्का), श-ङ्खः (शङ्खः)

प्रश्न 3

प्रथम-वर्णेन पदं वदन्तु लिखन्तु च — (प्रदत्तेन वर्णेन आरभ्यमाणं किमपि एकं संस्कृत-पदं लिखन्तु) अ, क, च, प, र, इ, न, म, ह, त, व, श।

हल

प्रत्येकेन प्रदत्त-वर्णेन आरभ्यमाणं किमपि एकं संस्कृत-पदं लेखनीयम्। पाठ्यपुस्तके 'अ' इत्यस्य कृते 'अग्निः', 'असरम्' इति, 'न' इत्यस्य कृते 'नदी', 'नौका' इति उदाहरणानि मुद्रितानि।

अधः एकैकं समुचितं पदम् उदाहरणरूपेण दत्तम्; छात्राः अन्यान्यपि पदानि लेखितुं शक्नुवन्ति।

उत्तर: अ → अग्निः ; क → कमलम् ; च → चन्द्रः ; प → पङ्कजम् ; र → रत्नम् ; इ → इक्षुः ; न → नदी ; म → मयूरः ; ह → हस्तः ; त → तरुः ; व → वृक्षः ; श → शङ्खः

प्रश्न 4

स्व-परिवारस्य सदस्यानां पूर्ण-नामानि लिखन्तु — (उपाधिः, प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम/कुल-नाम इति स्तम्भेषु माता, पिता, भगिनी, भ्राता, पितामही, पितामहः, मातामही, मातामहः इत्येषां पूर्ण-नामानि)

हल

एषः स्वयं-करणीयः अभ्यासः। छात्राः स्व-परिवारस्य सदस्यानां (मातुः, पितुः, भगिन्याः, भ्रातुः, पितामह्याः, पितामहस्य, मातामह्याः, मातामहस्य) पूर्ण-नामानि — उपाधिं, प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम/कुल-नाम च — स्तम्भानुसारं लिखन्तु।

उत्तर: छात्राः स्वयं कुर्वन्तु / करिष्यन्ति।

प्रश्न 5

कक्षायाः शिक्षिकाणां शिक्षकाणां च पूर्ण-नामानि लिखन्तु — (उपाधिः, प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम इति स्तम्भेषु)।

हल

एषः स्वयं-करणीयः अभ्यासः। छात्राः स्व-कक्षायाः शिक्षिकाणां शिक्षकाणां च पूर्ण-नामानि — उपाधिं, प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम च — लिखन्तु।

उत्तर: छात्राः स्वयं कुर्वन्तु / करिष्यन्ति।

प्रश्न 6

मित्राणां पूर्ण-नामानि लिखन्तु — (प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम इति स्तम्भेषु)।

हल

एषः स्वयं-करणीयः अभ्यासः। छात्राः स्व-मित्राणां पूर्ण-नामानि — प्रथम-नाम, मध्यम-नाम, अन्त्य-नाम च — लिखन्तु।

उत्तर: छात्राः स्वयं कुर्वन्तु / करिष्यन्ति।